

Asia: VN/33963/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten uudistaminen

Esityksessä todetaan, että kotoutumista ja kielitaitoa edistävän koulutuksen rahoituksen kokoamisella yhteen kanavaan eli kuntien peruspalveluiden valtionosuuteen voi olla myönteisiä, mutta toisaalta myös kielteisiä vaikutuksia maahanmuuttajien työllistymiseen, kotoutumiseen ja siten julkiseen talouteen, jos itsehallinnolliset kunnat eivät osoita työvoimakoulutuksena järjestettävän kotoutumiskoulutuksen ja lukutaitokoulutuksen toteuttamiseen riittävästi rahoitusta. Tämä vaikeuttaisi maahanmuuttajien suomen tai ruotsin kielen sekä yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavien valmiuksien oppimista. Kansaneläkelaitos toteaa tältä osin, että Kela-asioinnin kannalta on tärkeää, että maahanmuuttaja saavuttaa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa valmiudet yhteiskunnassa toimimiseen sekä riittävän kielitaidon asioidensa hoitamiseen. Kielitaitokoulutuksen onnistumisella on näin suora yhteys myös maahanmuuttajien Kela-asioinnista aiheutuvien tulkkauskustannusten määrään.

Kotoutumisen edistämisen rahoituksen säästöt

-

Kotoutumisen tavoitteet ja velvoittavuuden lisääminen

Kela pitää hyvänä lisäystä, joka velvoittaa kotoutumislain 14 §:n 1 momentissa mainitun maahanmuuttajan osallistumaan osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointiin kunnan tavoittaessa henkilön arvioinnin laatimista varten. Kotoutumislain 14 §:ään ehdotetaan myös lisäystä, jonka mukaan arvioinnissa maahanmuuttajan tietoon tuodaan kotoutumista edistävien palveluiden tavoitteet ja maahanmuuttajan velvollisuudet sekä ohjataan maahanmuuttajaa omatoimisuuteen sekä ottamaan vastuuta omasta kotoutumisestaan ja työllistymisestään. Omatoimisuuden ja vastuun korostaminen on tärkeää myös yleisemminkin yhteiskunnassa ja viranomaisissa toimimisen, kuten Kela-asioinnin, kannalta.

Alkuvaiheen palveluprosessin muutokset

Ehdotuksen mukaan kunnan olisi laadittava kotoutumissuunnitelma aina kotoutumislain 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetuille henkilöille eli pääasiassa kansainvälistä suojelua saaville ja heihin

rinnastettaville henkilöille, kuten kiintiöpakolaisille ja kotikunnan saaneille tilapäistä suojelua saaville henkilöille sekä edellä mainittujen henkilöiden perheenjäsenille, ellei se olisi ilmeisen tarpeetonta. Kotoutumissuunnitelma olisi esityksen mukaan laadittava kotoutumislain 14 §:n osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointiin sisältyvän alkuhaastattelun yhteydessä, ellei perustellusta syystä olisi tarpeen laatia sitä erillisessä tapaamisessa tai jättää kotoutumissuunnitelmaa laatimatta. Kotoutuja-asiakas on lisäksi ohjattava hakeutumaan kotoutumissuunnitelmassa sovittuun hänen tarvettaan vastaavaan koulutukseen tai muuhun kotoutumista ja työllistymistä edistävään palveluun viiveettä kotoutumissuunnitelman laatimisesta. Kela pitää edellä mainittuja muutoksia hyvinä sikäli kuin ne edistävät maahanmuuttajien pääsyä nopeammin yhteiskuntaorientaatioon ja kotoutumista edistäviin palveluihin, kuten lukutaito- ja kielikoulutukseen, ja tätä kautta osaksi yhteiskuntaa, mikä edesauttaa myös Kela-asiointia.

Muut huomiot

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi alueellisen maahanmuuton ja kotoutumisen edistämisen yhteistyöryhmää koskeva 58 §. Perustelujen mukaan alueellisen tason yhteistyöryhmiä voitaisiin jatkossakin organisoida alueilla tai maakunnissa osana elinvoimakeskusten 55 §:n mukaisia tehtäviä silloin, kun tällainen yhteistyöryhmä on tarkoituksenmukainen. Lisäksi esitetään kumottavaksi kotoutumista edistävien palveluiden yhteensovittamista koskeva 47 §, koska kunnan palveluiden yhteensovittamistehtävän arvioidaan sisältyvän kunnan 45 ja 46 §:n mukaisiin tehtäviin.

Tältä osin Kela pitää tärkeänä, että erilaisia yhteistyöryhmiä muodostettaessa huomioidaan myös Kelan rooli kotoutumisen edistämisessä. Sama koskee myös yhteiskuntaorientaation sisältöjen valmistelua.

Paijo Arja
Kansaneläkelaitos